

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Slovenske zasebne osemrazredne
ljudske šole

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. Uredništvo v Trstu, ul. Ruggero Manna št. 20, I. n. Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Trstu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 6.

V Trstu, dne 15. marca 1921.

Leto II.

J. PAHOR:

O združništvu.

»Edinost« od dne 22. svečana prinaša »Besedo slovenskemu učiteljstvu«. Govori o združništvu in pouku, o izobraževanju in prosvetnem delu, ki ga ljudstvo samo ne zmora. Pri tem velikem kulturnem delu bo moralo pomagati učiteljstvo, »ki živi in deluje med ljudstvom kakor nihče, ki čuti, se veseli in trpi z ljudstvom...« Odločiti se bo moralo, »ali naj deluje in pomaga tam, kjer je to ljudstvo v veliki večini ali pa v organizacijah italijanske stranke, ki ne more in ne more štiti posebnih koristi Slovencev.« Res je, »v sredini ljudstva vidimo odlično število učiteljev, ki inicijativno, požrivovalno in s srcem deluje za naš proletarski narod. Vendar čuteč človek ne more preboleti, da deluje še del učiteljstva v nasprotni smeri.«

Na to »besedo« moram nekoliko odgovoriti. V početku letošnjega leta je g. Virgilij Šček pričel živahno propagando za »enotno« združništvo na Primorskem. Razlagal je, da tako »enotno« združništvo zahtevajo kmetje. V resnici izhaja misel iz časov glasovite »enotne« politične organizacije Jugoslovenov na zasedenem ozemlju, ki v zlic vsem čarovniškim kuhinjam ni nikdar hotela postati idealno, iskreno »enotna«. Kakor je zakon politične diferenciacije neizprosna, tako je tudi beseda o »enotnem«, to se pravi med strankarskem združništvu samo bojevit fraza. Po vsej Evropi vidimo združništvo organizirano po strankah in resnica je, da močne liberalne stranke združništvu niti naklonjene niso, ker je združništvo po svojem bistvu že kolikortoliko socialistično. Tudi pri nas — razmere kažejo — neče in ne more prav prodreti fraza o »enotnosti«, saj vidimo, da se narodnjaki sami cepijo v krščanske socialce in v liberalce (zemljoradnike po vzoru doktorja B. Vošnjaka) v istem trenutku, ko bijejo po komunistih v imenu razkosane »enotnosti« narodnega združništva. Istotako je resnica, da združništva ne rabijo vsi skrajja, kakor bi zahteval »enotnosti« program, temveč da imajo od njega resnično in pomembno korist) le gospodarsko šibkejši, torej predvsem delavci, mali in srednji kmetje. Z vztrajnim, nesebičnim delom razumnosti se bo med temi skupnostna zavest oživela in utrdila, kar bo nedvomno velik korak naprej iz dosedanjega individualističnega gospodarstva, nikdar pa ne bo združniška ideja objela vsega naroda, vseh plasti ljudstva, ki govori en jezik. Kdor tedaj poudarja »enotno« združništvo in misli pri tem »narodno« združništvo, tisti ni na jasnem, kaj prav za prav hoče ali pa zlorablja pojem narodnosti proti vsem onim, ki se ne morejo prepričati, da ni beseda o edinozveličalnosti »enotnega« združništva nič več kot le fraza. Res je, kapitalizem se je tako zagrizel v telo ljudstva, da mu mora združga slediti na ta način, da se kolikor mogoče razširi in dobi večjih sredstev. To je nekaka kapitalistična stran združništva, ki pa ni kakšen neodpušljiv greh, če se ta sredstva ne uporabljajo za izkoriščanje, temveč v korist ljudstva, v korist združnikov ali celo v prosvetne in dobrotelne namene. Govoriti o »narodnem« združništvu je isto, kot govoriti o »narodnem« kapitalu. Potrebe ljudstva gredo preko državnih in etničnih meja in gospodarsko življenje se razvija po zakonih, ki niso v nikaki zvezi z govoricami narodov. Če bi imeli tudi najkrasnejše »narodno« združništvo, vendar bi morali na pr. naročati vsakdanji kruh iz Amerike, ki nas preživlja ceneje kot bi nas Evropa. In nele kruh, temveč tudi marsikaj drugega. To so dejstva, ki jih vsa lepa »enotnost« ne more spremeniti. Če je torej g. V. Šček resno mislil rešiti narod potom »enotnega« združništva, se je temeljito uračunal, tudi če prezremo dejstvo kapitalizma in ogromno borbo, ki se bije pred očmi vsega sveta med delom in med novovesko obliko izkoriščanja. Če pa je oče te »enotnosti« nalašč vplel pojem narodnosti v gospodarsko in povrhu še svetovno gibanje, da bi torej z združništvom pobijal združništvo, potem škoduje našemu ljudstvu na dva načina: prvič, ker s takimi nevzdržnimi in frazerskimi argumenti bega ljudstvo, ki še nima dovolj jasnih pojmov o združniški misli in drugič, ker z zavestno ali nezavestno neresnico demoralizira široko javnost. Menim, da ni ne eno ne drugo njegov namen.

Zato je »beseda slovenskemu učiteljstvu« v »Edinosti« odveč in ni upravičen vzklik: Vendar čuteč človek ne more preboleti, da deluje še del učiteljstva v nasprotni smeri! — V kakšni nasprotni smeri? Aut — aut! Ali za kapital, ki je mednarodni, ali proti njemu! Vse drugo je mešanje pojmov.

Ena resnica pa ostane: Kdor nesebično, altruistično dela v združni brez ozira na desno in levo, ne da bi samega sebe iskal in brez strahu pred ovirami, ki mu jih zloba in podlost mečeta na pot, kdor v srečo čuti potrebe ljudstva in mu žrtvuje svoje moči, tak človek vedno koristi ljudstvu, ker ni njegovo delo nič več in nič manj kot borba za osvobodjenje tlačene množice.

VELJKO SOKOLIČ:

Iz šolske prakse.

(Bileška.)

1. Alkohol.

Bilo je studeno, »mrzlo«. Deca ulazila u školu crvena, ozebla i okupljala se oko peći — u kojoj je veselo pucketala vatra — da se griju.

Stojao sam kraj stola i promatrajuć decu prisluškičao njihovome razgovoru. Zvonac navesti početak pouke. Deca me pogledaše, a ja uperih pogled u njih i pokazah rukom. Pomilovaše još jednom peć i odoše na svoja mesta.

Započe pouka.

Poučavao sam geometriju. Pouka je tekla, — kao obično, — glatko u potpunoj pažnji učenika i tišini. Vidio sam na licima mališa, da ih to zanima: beležili, crtali, merili, radili, a ja — da istinu kažem — bio sam s uspehom zadovoljan. Pa i na licima mališa odrazivalo se ugodno duševno raspoloženje.

Motrio sam decu. Oko mi zape o dvojicu, trojicu. Na njihovim licima nisam opazio ono ugodno odrazovanje duševno, kao i kod ostalih. Vidilo im se, da su indiferentni, da pače ponekad zaplašeni, rastrešeni, što li?

Postavim na jednoga od njih pitanje. Odgovara, ali netačno, isprekidano. Isto se desilo s drugim i trećim. Nastavih, ali na moje iznenadjenje osvedočih se, da ne razume, da ne shvataju. Stadoh, zamislih se. Razmišljah: Ili sam ja kriv njihovom neshvatanju ili je tome uzrok njihovo duševno ili telesno loše raspoloženje. Prvo isključih, jer mišljah: Ako su moje razlaganje shvatila sva deca, to su mogla onda i ova trojica (jer duševno normalna). Htedoh se uveriti. Ali kada mišljah, da već može nastojanje ne može radi druge dece dalje ići, pozvah jednoga od one trojice k sebi. Stadoh ga motriti. Telesno je zdrav. Drugih povoda njegovome stanju nije bilo. Što dakle? Pristupih mu posve blizu. Stadoh, zagledah se dečaku pronicavim pogledom u oči.

»Pio si rakije?! —

»Dala mi majka, da se ugrijem.«

»Samo danas?«

»Daje mi uvek, kada je mrzlo.«

»Da se ugriješ, je li?«

»Da!«

Majka, — da se ugrije! Tako!? »O skrbna majko, kako je velika ljubav tvoja i u neznanju tvome!« — pomislih.

Isto ustanovio sam i kod one druge dvojice.

Upotrebih zgodnu priliku i rekoh deci par reči o štetnosti žestokih pića. Ali odmah i pomislih: Jesam li polučio cilj? — Pozvah majke i shodnim sam ih rečima uputio, da se okane tolike nježnosti i brižljivosti prema svojoj deci. Uspeli su sam zametio, da su se dvojica njih okanili pića, ali jedan je pio, kada je bilo »mrzlo«. —

Taj sam slučaj zabeležio u svoju beležnicu. Prošla zima, nadošlo proleće. Priroda uskrsla, budila se i pobudjivala nade u nov život. Promatrasmo sa decom taj nastali život u naravi. Decu je to zanimalo i donášali mi različite kukce i bilje u školu, da promotrimo. Deca se upoznaše sa životom u prirodi. Nadošlo i leto toplo, žarko. Jednoga mi dana donese neki učenik u školu tek prokljajali grah. Deca su motrila i kazivala proces razvoja dosada i kakav će biti dalje.

Dobro, rekoh im. To je eto sve raslo u polju, ali mi ćemo sada pokušati, da to udesimo i ovde u školi, pa da još jednom uzmognemo rodjenim očima gledati kako se to sve zbiva. Postavih na sto dvije staklene čaše, visoke 15 cm, a široke osam. Staklo tih čaša bilo je čisto i prozirno. Deca donesoše

drvene pilotine, čime obe čaše napuniše. Nekog učenika, koji je stanovao u blizini škole, poslaha kući, da zamoli majku nekoliko zdravih pasulja. Začas se dete vratilo. Od donesenih pasulja prebrasmu dva. Naložih jednome dečaku, da uzme dve druge staklene čašice i da u svaku postavi po jedan pasulj. Čim je to dete izvršilo naložim mu, da u jednu čašu nalije toliko vode, da bude pasulj pokriven, a u drugu da nalije isto toliko žeste, što se nalazi u staklenici. Dete me čudno pogledalo. Tek, kada sam mu ja ponovno smešeći se rekao, da to učini, nalio je.

Drugi učenik odmah je na moju zapoved izvadio najpre onaj pasulj, što je bio u vodi i postavio u pilotinu tako, da je bio njome oko 2 cm prekriven. Sve zalije vodom. Na čašu prilepiše papirić, na kome je bio napisan nadnevak, t. j. dan, kada se »posijao« pasulji i — »zalevano vodom«. — Isto tako učinila su deca i sa drugim pasuljem, ali ovoga ne »zalije« vodom, nego »rakijom«. I na tu čašu prilepiše papirić sa nadneokom, t. j. kada je »posijano« i — »zalevano rakijom«.

Čitav posao obavila su deca sama, a ja sam ih samo, kao obično, u tome rukovodio. Kad je bilo sve uređeno postavivši deca obe čaše na prozor tako, da je »oranicu« sunce grijalo.

»Da budemo sigurni, e nam ne će nitko u to dirati — rekoh deci — spremat ćemo naše »usjeve« u ormar, a onda opet iznašati ih, — kad pouka započne — na sunce, da ih grijaje«. Deca odmah odrediše sami, kojim će to redom raditi: Želeli su, da se svi u tom poslu izredaju.

Kroz čitav taj »posao« imao sam »na oku« onu trojicu, koja se prošle zime grijala rakijom, onu trojicu, koji su pili, kad je bilo »mrzlo«. — Jednoga od njih upitah, da mi kaže, koji će od ona dva pasulja lepše, bolje uspevati.

Odgovori mi: »Onaj, što ćemo ga zalevati rakijom.«

»Zašto?«

»Jer rakija jači, krepki.«

»Kako to znađeš?«

»Pa rekla mi to majka, otac i ded, kada su mi davali piti i kad bi oni pili.«

Ništa mu nisam na to rekao, ali sam zato dobro promatrao drugu decu: ona su mu se smejala i nekala njegovu tvrdnju. Umirio sam ih.

Naši »usjevi« ostali su na prozoru, a deca su u svojim beležnicama napisala sve, što su sa pasuljima uradila i što je njihov drug rekao. Deca su marljivo redom postavljala čaše s »usjevima« na sunce, zalevala jednoga rakijom, drugoga vodom i spremala.

Koliko veselja, kad opaziše prvu belu žilicu! Za vreme odmora okupili bi se i gledali ali ne će li još što nova iza dva sata opaziti.

Iz jednoga stala provirivati i klica. Ona se za nekoliko dana digla. Supke su osušile i otpale, a pasulj je dalje rastao i dosego višinu od 20 i neki cm.

Iz druge čase ne probija ništa, ali se podjednako i jednu i drugu pazi i izlaže suncu.

Kad je već naš pasulj bio dobro porasao, donesoše deca fine, sipke zemlje i njome napuniše ovcu zemljanu posudu. Sada oprezno izvadih biljčicu sa pilotinom iz čase i usadih je u zemlju. Zalismo, i deca odnesoše, biljku tako usadjenu napolje kraj škole, na prisojno mesto, da tamo dalje raste.

Zatim izvukosmo iz čase i onaj pasulj, što ga zalevasmo rakijom. On bijaše nabubrio; pustio je nešto kržljava žilja, ali tako i ostao.

Držao sam pasulj u ruci, i zagledao se u onog učenika, koji mi bijaše rekao, da će pasulj, zalevan rakijom, biti krepki i upitah ga:

»Sečaš li se, što si rekao, kada smo posijali ovaj pasulj i kazali, da ćemo ga zalevati rakijom?«

(Nastavak sledi).

FERDO KLEINMAYR:

Vojni maturantje.

Če mi je kdo kdaj prav iz srca govoril, bil je to gotovo M. Demarin s svojim člankom »Učiteljstvu na razmišljanje« (U. I. II. št. 5.). Rana, ki jo razkriva, nam je vsem znana in vsi se zavedamo, da mere postati še usodepolna, ako se ne izleči o pravem času. Vsi smo prepričani, da pojdeja ljudska šola in ljudska izobrazba rakovo pot, ako pojde rakovo pot učiteljska izobrazba. In to pot hodi žalibog že od leta 1914. sem. Vemo, da je najdražja stvar v deželi — nevednost ter da je ravno temeljito izobražen ljudskošolski učitelj skoro edini činitelj, ki deluje v nasprotni smeri. To mora upoštevati vsaka vlada in bo — prepričan sem — upoštevala tudi naša vlada. Potrebni pa so vsekakor tozadavni primerni koraki s strani našega učiteljstva, da se točno določita smer in oblika, ki naj bosta merodajna pri skupnem podjetju, da dvignemo duševno obzorje našega učiteljstva, osebno pa mladega in najmlajšega naraščaja.

Člankar in uredništvo si želita v tej točki razprave. Hočem podati par svojih misli.

Vprvo ugotavljam sicer nikakor novo, a vedno razveseljivo dejstvo, da člani čisto omalovaževanega stanu toli hrepene po znanju. To je znak o zdravem jedru našega učiteljstva, ki ne stremi samo po gmotnih dobrinah in družabnem ugledu, temveč tudi po stanu primerni duševni vsebini.

Danes stopa v ospredje vprašanje takozvanih »vojnih maturantov«, ali če hočemo biti odkritosrčni, moramo priznati, da stoji učiteljska izobrazba sploh na neki stopnji, ki se ne more točno očitati.

Že pred vojno smo slovenski učitelji pričeli z nekimi gibanjem, ki je imelo za smoter višjo izobrazbo bodočih učiteljev. Nočem ponavljati vsega, kar je tedaj pisal naš »Učiteljski tovariš«. V temeljitih člankih je bila dokazana nedostanost tedanjih učiteljskih toli z ozirom na njihovo krajevno lego, kolikor z ozirom na pomanjkanje zadosnih učil ter resnično strokovno izobraženih učiteljskih profesorjev. Vseh teh spominov nočem obnavljati, ker ne spada strogo k današnjemu predmetu. Vendar moramo vnovič poudarjati potrebo po preosnovi slovenskih učiteljskih v naši pokrajini, po temeljiti preciznosti, brez katere bomo srečevali »vojne maturante«, ki so zrelotne izpite polagali celo pet, deset, petnajst in še več let — po vojni.

Pereče pa je vprašanje dosedanjih »vojnih maturantov«, ki sami uvidevajo, da so jih vojni dogodki okradili za ono vzgojo, ki jim gre po božjih in človeških pravicah. In tako stopa na dan vprašanje, kako nadomestiti tem našim najmlajšim pomanjkljivo izobrazbo. Najkrajša pot dasi nikakor ne najzanesljivejša, so pač po tov. Demarinu predlagani posebni tečajji, recimo počitniški tečajji. Jaz osebno sem sicer precej skeptičen glede takih in sličnih tečajev in to, ker sem jih obiskoval tekem svojih edenindvajsetih službenih let že lepo število. Nasprotno podajam mnogo večjo važnost trem činiteljem, ki vplivajo veliko globlje na nadaljnji duševni razvoj mladega učitelja in to, ker sem te činitelje sam preizkusil do dobra. Ti so:

1. samoizobrazba potom smotrenega čitanja in opazovanja;
2. izkušnje vsakdanjega življenja; potovanja;
3. občevanje s starejšimi tovariši in sploh z znanstvenimi izobraženimi možmi.

Vse to nadomešča, oziroma izpopolnjuje vzgojo, ki smo jo sprejeli v mladosti in ki je tudi v najboljšem slučaju bila vedno pomanjkljiva. Skozi to šolo mora vsak; seveda kdor je manj pripravljen stopil vanjo, porabil bo dalj časa. Počitniške tečaje prištevam jaz k tretji gorenjih točk, ki hkrati posredno lahko tudi vpliva na prvo. Ako pa so taki tečajji res smotreno urejeni, potem jim gotovo ne smemo in jim ne bomo odrekli pomena. Ali ravno tu tiči zajec: »smotreno urejeni!»

Česa primanjkuje mlademu učitelju sploh in »vojnemu maturantu« posebej? Evo:

1. poglobitev v strokovno (strogo učiteljsko) izobrazbo ter razširjenje iste;
2. razširjenje znanstvene izobrazbe na vseh popriških vede;
3. zaokroženje umetniške izobrazbe, ki naj dovaja do pravega umetniškega umevanja in čustvovanja na polju upodabljalno umetnosti, glasbe, pesništva, govornišva;
4. praktična socialna izobrazba osobito v gotovih strokovno omejenih vprašanjih (knjižgovodstvo, zadrugištvo itd.) ter teoretična socialna izobrazba v glavnih pojmih socijologije.

Te zahteve — vsaj te! — moramo staviti do počitniških tečajev za učitelje. Zahteve niso male, zato je pač eno prvih vprašanih, kdo naj uči v teh tečajjih! Odgovor je kratek: Nikakor ne samo poklicani, temveč izvoljeni, kakor pravi blagovestje!

Torej naj se taki tečajji ne ustanovljajo edinole, da se temu in onemu z dobrimi dijetai pomaga nekoliko na noge, ali da se sicer prazni, po čudnem naključju priljubljeni butici pripomore do »višje slave«. Ne! Kakor učne moči spadajo v take tečaje resnično strokovno izobraženi možje, v prvi vrsti možje z akademičnimi študijami, ali — ker to ne zadostuje vedno — možje, ki so dokazali opetovano, da res kaj znajo. I ntake može najdemo tudi med svojimi starejšimi kolegi učitelji po vsej pokrajini. Med nami so tovariši, ki so čisto v svoji stroki pravi mojstri; za marsikaterega vemo, drugi se še skriva — žal da preponižno. Najti jih pač treba! Napotiti treba vlado, da take strokovnjake pokliče k sodelovanju. Tu tiči dober del tozadavnega delovanja naše »Zveze«, ki naj potem javnega ali zasebnega povabila pridobi take može. Po pravici vam namreč priznam, da sem poslušal v marsikaterem počitniškem tečaju marsikaterega — vseučilišnega profesorja, ki so se mu vsi poslušalci posmehovali. Ali mož ni bil podkovan zadostno, ali ni znal podajati ali pa je bilo obče krivo, ne bi vedel povedati

V prvi vrsti pa morajo biti predavatelji takih tečajev zmorni jezika svojih poslušalcev; v tem slučaju hrvaškega ali slovenskega. Ali zmorni — temeljito in ne le tako na »počez«, ker bi se jim smejal sicer tudi naš kmet in ne samo izobraženec. Saj pravi že naš Vodnik, da ni nobena pesem prijetna — »ak'žali uho«. In prvi pogoj bodi, da je tisti mož res navdušen za svoj posel po Goethejevem izreku:

»Doch werdet ihr nie Herz zu Herzen schaffen,
wenn es euch nicht von Herzen geht.«

Drugače sestavljeno učiteljstvo počitniških tečajev bi sicer lahko brez škode odklanjalo, ker bi bil ptem »nič« boljše na mestu.

Zaključujem:

1. Izbere in strogo naj se določi učno gradivo;
2. resno naj se izberejo strokovno usposobljeni predavatelji;
3. ustanovijo naj se krog šest tednov trajajoči počitniški tečajji s 5 do 6 urnim dnevnikom v nekaterih večjih krajih naše pokrajine;
4. podaja naj se olajšave (znižana voznina, podpore itd.) tovarišem, ki obiskujejo te tečaje;
5. tečajji naj bodo opremljeni z vsemi učnimi pripomočki, v prvi vrsti s strokovno-znanstveno knjižnico v materinem jeziku.

Ponavljam pa, da tudi najbolje urejeni počitniški tečajji ne podajo vsega, kar potrebuje mlad učitelj k svoji nadaljnji splošni izobrazbi.

Za hrvaški mladinski list.

Za »Našo nado«. Kakor smo že pred meseci poročali, bo izdajala naša »Zveza« tudi za hrvaško dečo enak list, kakor ga je podarila slovenski. Če je naleto izdaje slovenskega lista na obile težkeče, da smo mogli začeti z njim se le v letošnjem letu, se je to zgodilo pri hrvaškem listu v dvojni meri. Največja ovira je finančnega značaja. Od hrvaškega dela Istre nikakor ne moremo pričakovati, da bi nam dal tako število naročnikov, da bi bil list aktiven. Mislimo pa, da niso prizadeti vendar še popolnoma sterili svoje dolžnosti; agitacija za list je nekako zacstala. Doslej se je priglasilo okoli 600 naročnikov, kar se nam zdi v primeri s številom naročnikov slovenskega lista odločno premalo. Hrvaško učiteljstvo mora tu storiti svojo polno dolžnost. Po računih našega odbora bi veljalo izdaje lista v 1000 izvodih okroglo 2000 L, tedaj posamezna številka bi stala »Zvezo« 2 L. Ker bi jo pa prodajala po 1 L, je jasno, da bomo imeli s tem listom občuten primanjkljaj, ki pojde vse na račun »Zvezine« blagajne. Treba je, da nam hrvaško učiteljstvo v vztrajno agitacijo pomaga zmanjšati ta primanjkljaj do skrajne meje. A tudi dolžnost slovenskega učiteljstva je, da se naroči na list in tako poda bratsko pomoč trpečemu hrvaškemu narodu v Istri, ki mora tudi priti do duševnega kruha. Prosimo tedaj! — Naročila sprejema tov. Šepić, nadučitelj v Buzetu.

CIRIL DREKONJA:

O vzgoji lažnjivosti s posebnim ozirom na šolo in dom.

Otrok je v mladosti resnicoljuben, ne pozna laži, temveč samo resnico in odkritosrčnost. Lažnjivost se privzgoji otroku še le pozneje, v dobi duševnega razvoja po vzgojiteljih samih in vsled življenja v družbi, katera tiči povsod precej globoko v laži.

V človeški družbi je preveč prilik za privzgojitev lažnjivosti resnicoljubni deci, zato se ne moremo spuščati na to polje, ker bi postala stvar preobširna, pač pa si oglejmo in premočrime v kratkih potezah različne stopnje laži ter kje in kako grešita proti vzgoji resnicoljubnosti najvažnejša vzgojna faktorja, šola in dom.

Konvencionalna ali domenjena laž je večkrat dopustna, včasih celo v dobrobit našega bližnjega. Kaj bi bilo, če bi govoril zdravnik bolniku vedno le resnico? Ne le zdravniki, tudi mi lažemo mnogokrat bolnemu prijatelju ali znancu, ko ga obiščemo, da njegova bolezen ni tako huda, da ne izgleda slabo, čeravno imamo sklenjeno v sebi čisto nasprotno sodbo o njem. Koliko eksistenc bi pahnili na tla, brez majhne prepohvale vrlin in zmognosti, brez navduševanja k vztrajnosti? — Naslednja podležja laž je laž v silii in v zadregi. Najčešče je ta laž instiktivno crožje samoohrane, ščitenje ugleda in ponosa. Sem spada tudi pereče vprašanje o kaznih. Gotovo je, da privzgojamo lažnjivost s kaznjo ali s strahom pred isto, pa bodisi pri odrastlih, ali otrokih. — Mnogokrat lažejo zlasti mladi otroci nezavedno. Njih vest jim pri laganju nič ne očita, ker so sami prepričani, da govore resnico. Ta pravljčna laž izvira največkrat iz pestrih otroških sanj ter iz duše polne bujne fantazije. Nezmožnost in nemožnost temeljitega zaznavanja ter natanačnega obnavljanja predstav so največji vzrok tej laži. — Otroci vidi v prirodi neznanu žival, ali kako drugo stvar. V hipnem strahu ali začudenju se mu zdi mnogo strašnejša in večja, lahko tudi lepša, kakor je v resnici. Ko pripoveduje otrok doma o živali, katero je videl, jo popiše v toliko resnično, kolikor je na njej zaznal; ostalo pa si, na vprašanja odrastlih ljudi pretirano izmišljuje in na podlagi starih sorodnih predstav dopolnjuje (n pr. Stritar: »Oba junaka«). Zgodi se, da vidijo celo odrastli v trenutnem strahu kako stvar drugačno nego je v resnici. Slišal sem stare ljudi, da so videli kačo, debelo kakor roka, z rdečo glavjo ali repom; iz ust pa ji je švigal plamen. Sploh pa je vsako naše opazovanje pomanjkljivo. Ker je otroško zorenje in opazovanje predmetov še pomanjkljivejše in ker razpolaga otrok z zelo pičlim zakladom predstav in izkušenj, odgovarjajo njih izpovedbe tem manj resnici, kakor one odrastlih so tedaj neresnica, laž dasiravno

nezavedna. Iz gornje laži pa se lahko razpase zavedna laž, tako, da se navadi otrok vedoma predrugačiti resnične dogodke in doživljaje. Poslednja je pri otrocih zelo razširjena, bodisi v medsebojnem občevanju, ali v občevanju z odrastlimi.

Te in enakih laži se je najlažje obvarovati s tem, da učimo otroka že iz početka spoznavati in čim pravilneje opazovati prirodo in njene pojave. Če se pripeti, da otrok nezavedno laže o čem, ga poučimo, da to ni tako; drugače pa zanikajmo brezobzirno njegovo zavedno lažnjivo brbljanje.

Vse laži, še tako nedolžne, vodijo, nepravilno urejane v brezdno — k laži iz navade ali dobičkaželjnosti.

Po obsegu je prva laž nenravnejša, po vsebini pa druga. Lažnik iz navade je podoben propalemu pijancu ali strastnemu kadilcu; niti zadovoljen se ne počuti, če se vsak dan gotovo večkrat ne zlaže. Takemu človeku ne moremo zaupati niti najmanjše stvari.

Laž iz dobičkaželjnosti je tem nemoralnejša, čeravno lahko redkejša, ker stremi za materijalnim dobičkom, ali pa je zasnovana samo v bližnjikovo škodo. Ni nam treba razglabljati, kakšne so posledice lažnjivosti, o tem nas dovolj pouči vsakdanje življenje in knjige.

Kako se nauči otrok lagati? Prvi in glavni vzrok otroške lažnjivosti je konvencionalna laž. Na eni strani svetohlinstvo, na drugi lažnjivo obrekovanje in opravljanje, roganje v obraz, so danes temelj družabnemu medsebojnemu občevanju. Ni tedaj čudo, da se ne more varovati niti najsvetejši vzgojitelj pred lažjo vpricho dece. Otroci kmalu zazna s svojimi vedno pozornimi ušesci, da mnogo krat ne govore njegovi starši resnice med seboj in v občevanju z drugimi, da prvotne izjave in trditve zanikajo z nasprotnimi. Seveda otrok takrat še ne more ločiti dopustnih in nedopustnih laži; posnemanje verno ravnanje starejših ljudi, prične tudi on lagati. Ko otrok enkrat ve, da je na svetu poleg resnice tudi neresnica, se je zelo hitro poprime ter jo razširi brez meje in mere. Pač pa nas zavede resnicoljubna deca v prvi mladosti večkrat v mučno zadrego.

Najhujše pa greše starši in domači vzgojitelji, če uče svoje otroke vedoma lagati, pa bodisi, kar je najpodlejšje, oče proti materi in narobe, ali pa starši skupno proti šoli. Kakor hoče šola zatreti že v kali vsak zarodek lažnjivosti, tako učijo ali navajajo otroke njih domači vzgojitelji lagati šoli, katera jih hoče vzgojiti v dobrem.

Otrok izostane iz šole en dan ali dva. Ko pride zopet v šolo, ga vprašam, zakaj je izostal? »Bolam sem bil.« »Kaj ti je bilo?« »Glava me je bolela.« »Kaj so delali domači?« »Seno so spravljali.« »Ali si jim tudi ti kaj pomagal?« »Kosilo sem jim nesel.« »Kako si mogel nesti kosilo, če te je glava bolela in nisi mogel priti v šolo?« Tedaj molk.

Dobil sem že otroke, ki so mi priznali, da so jih starši naučili, kako naj se opravičijo v šoli radi zamud. To se dogaja povsod, zlasti tam, kjer so hiše raztresene po samem in so toliko oddaljene od šole, da se učitelj ne more natančneje prepričati ali informirati o pravem vzroku šolskih zamud. Lahko bi navedel še veliko takih in enakih slučajev o doma naučenih otroških lažeh v šoli. Pripetilo se mi je že, da mi je prinesel učenec v šolo spričevalo od zdravnika, da je bolan in ne more hoditi v šolo, zato pa ga je potem oče uporabljal doma nemoteno vsak čas pri delu in vožnji kot pomočnika.

Zgodi se, da otrok nima zvezka. Če ga vprašam, zakaj si ga ne kupi, mi odgovori, da mu je rekel oče, da nima denarja. Doma pa vidi otrok, kako troši oče denar za razna smrdljiva žganja. Tudi to je laž, in sicer podla laž očetova. Zlagal se je otroku in šoli, a otrok mora biti, morda še nepokvarjen, priča in vzrok te laži.

Nekaterim staršem, zlasti šolomrznim, je najmanjša stvar tehten vzrok, da nasprotujejo šoli, ali da pridružujejo šolobvezno dečo doma, potem pa, hoteč se opravičiti, lažejo potom svojih otrok.

A ne le dom, lažnjivost privzgoja otrokom marsikdaj tudi šola. Otroci hoče prikriti ali zatajiti vsak pregrešek vsled bojazni pred kaznjo, ali pred sramoto vpricho oteke razreda. V takih slučajih je najbolje, da navajamo otroke k odkritosrčnosti, tako, da ne maramo poslušati ovadb drugih šolarjev, temveč jim vedno polagamo na čast, da se sami javijo in povedo po pravici svoj prestopok. Seveda mora tedaj izbrati učitelj posebno kazeno, oziroma jo vsaj v toliko omiliti, v kolikor odmeri otrokova odkritosrčnost. Taki slučajji so za vzgojo močatosti in cditrosrčnosti značajev pravi biseri, in otrok je vreden na eni strani celo hvale. Kadar pa se otrok ne boji toliko kazni, kakor sramote pred razredom in ljudmi, storimo najbolje, da ga izprašamo na samem, in se poslužimo kvečjemu otrok, ki so bili priča storjenemu pregrešku.

Pravo vzgajališče lažnjivosti je šola, kjer se otroci vsi vprek zatožujejo, celo za najmalekostnejše stvari. Taka šola ne goji medsebojne ljubezni, sočustvovanja in resnicoljubnosti; otroška srca otopevajo v taki šoli, lažnjivost, ovađustvo, jeza, sovraštvo in pretepi so njeni sadovi v še tako nežni mladini Tu pa tam kraljuje po šolah tudi srednjeveško pazništvo. Tudi to ne more roditi dobrih sadov. Učitelj, ki misli, da bo vzdržal disciplino v šoli s pomočjo zatoževanja in postavljanja paznikov, se korenito moti. Mislim, da ne moti pouka nobena reč huje, kakor vedno šikanje in dviganje prstov. Odpomoč je zelo lahka! Učitelj naj gleda, da bo njegov pouk zanimiv ter na višji stopnji resen in stvaren, po drugi strani pa naj se niti ne omahne na morebitne malenkostne tožbe. Največkrat so poredneži in hudobneži najhujši zatoževalci v razredu. Vsak pravi učitelj pozna do dna svoj razred; vedel ga bo tedaj tudi prav soditi. Nasproten sem tudi srčkanju nekaterih šolskih otrok, zlasti bogatejših in lepših. Nekateri učitelji si izberejo v šoli enega ali dva »simpatična« ljubimčka, katerim se izkazuje ljubezen v preveliki večkrat že v smešni meri, med tem pa jo primanjkuje vsemu ostalemu delu razreda. Tudi to početje vede v prevzetnost in lažnjivost.

Pouk materinščine v ljudski šoli.

Referat Ivana Vovka.

Učna slika bi bila taka-le:

I. Uvod, ki je različen po vsebini mora navadno; ustvariti razpoloženja in oživetje v situacijo. Pri proizvodih lirске vsebine obsega tudi razlaganje besed in pojasnjevanje izrazov.

II. Podavanje ki je priprosto pripovedovanje učiteljevo, pri lirskih proizvodih pa vzorno čitanje.

III. Čitanje in razlaganje izrazov; pri lirskih samo čitanje, ali pa še to ne. Učenci naj poiščejo doma pesem, ali kar je, ter naj si to preberejo. Dobro je tako postopanje pri nekaterih res umetniških spisih, da bi učitelj z minucioznim cepljenjem ne zabrisal prijetnega vtisa, ki ga je čustveno delo vzbudilo v otrocih, zakaj to so začetki estetskega razumevanja in čustvovanja.

IV. Vaja, ki je pripovedovanje ali obnavljanje, zlasti se obnove epske pesnitve v prozi.

Dobre in krajše proizvode memoriramo. Pri tem se postopa tako-le: Čitanje po kiticah; pravilno besedno, pa tudi stavkovno naglaševanje; zlasti se ustavi na takih mestih, kjer ločila ne izražajo pravilnega ritma.

Uglabljanje. Nekatera berila zlasti pripovedne vsebine potrebujejo razen besedne razlage še posebne poglobitve v situacijo in karakteristiko vseh, ki tvorijo motivacijo dejanja. Posebno pri basnih je včasih potrebno uglabljanje. Navadno se uglabljanje vrši istočasno z razlago besed, če pa naj tvori posebni učni nastop bi imeli sledečo

učno sliko:

I. Uvod: Učenci preberejo enkrat berilo.

II. Podajanje: Čitanje po stavkih ali po miselnih celotah. Učitelj razvije z vprašanji situacijo, karakterizira osebe in utemelji dejanje.

III. Ponovno čitanje.

V boljše razumevanje podam tu primer:

»Draga kamena«

I. Zadnjič smo brali v čitanki berilo »Draga kamena«. Preberimo še enkrat danes, ter si oglejmo natančneje kmetiča, ki je tako lepo zafrknil gospoda.

II. Podajanje. — Beri prvi stavek: »Preprost kmetič pride po opravkih v hišo bogatega trgovca.« Kaj se pravi to preprost kmetič? Navaden, negospodski, ki ga gospoda smatra za zabitega. — Kam je prišel? V hišo bogatega trgovca. — Zakaj je šel k njemu? Po opravkih. — Po kakšnih? — Morda je hotel kaj prodati trgovcu, recimo drva, vino; morda je bil kaj dolžan trgovcu in je prišel vračati, ali pa si je mislil izposoditi denarja. (Stavki, ki ne potrebujejo razlage se samo preberejo in gremo dalje.) — »Milostivi gospod, ne zamerite, da vas vprašam, koliko veljata ta dva lepa prstana?« Zakaj je to vprašal? — ker ga je to zanimalo iz radovednosti, ali da bi pretuhtal, če je gospod res tako bogat, kakor so ljudje o njem govorili; morda pa tudi za to, da bo gospoda osmešil, ker se mu je zamalo zdelo, da ga pusti gospod čakati in se umiva v njegovi navzočnosti itd.

III. Sedaj, ko smo se tako dobro seznanili z bistroumnim kmetičem, preberimo še enkrat. (Navadno je sedaj čitanje živahnejše.)

Razvijanje. Sem pridejo upoštev pregovori, reki in uganke. Za pregovore je najbolje, da jih ilustriramo s kakšno primerom ali priliko.

Učna slika ima te-le dele:

I. Ustvari se situacija s kakšno povestjo;

II. izveče se nauk, ki se formulira v pregovor;

III. pregovor se napiše, ponovi in poiščejo se še drugi pregovori z istim pomenom.

Primer:

»Visoko glavo nosi prazen klas, a prazen sod ima močan ti glas.«

I. Učitelj pripoveduje povest o praznem klasu, nato govori o sodu, ki bobni, če je prazen. Nato: Povem vam pregovor o klasu in sodu.

II. Učitelj pove pregovor, učenci ponavljajo, napiše se na tablo in v zveske. Kakor veste pa pomenijo pregovori vedno nekaj drugega, nego to, kar se nam navidezno dozdeva. Nanašajo se na človeka. Zatorej najdemo tudi tukaj nekaj za naše življenje. Pregovor govori o praznem klasu. Glavno je: da nosi glavo po koncu. Zakaj pa? ker je prazen. Kako pa polni klas? — Klas je podoben človeku. Kakšnemu človeku je podoben takšen klas, ki nosi glavo po koncu? Ošaben človek ima prazno glavo (je nevednež, neizobražen). Dalje govori pregovor o sodu. Tudi sod predstavlja tu človeka. Prazen sod ničvrednega človeka. Kaj pa bobnenje? — Bahanje, samohvalo. — Torej bi rekli: Ničvreden človek se rad hvali (baha, veliko govori).

III. Ponovi pregovor. Koliko je stavkov? Kaj pomeni prvi? Ošaben človek je prazen glave. Drugi: Ničvreden človek se baha. (Na kratko: Ošabnež in bahač nista nič prida. Zapišimo si to poleg razlage pregovora.

IV. Povejte mi še kakšen pregovor, ki pomeni kaj takega. Lastna hvala, cena mala. — Zapišimo si tudi ta pregovor.

Učna pot pa je lahko analitična. Posamezni pregovori se povedo, napišejo in se nato sledi primera in razvijanje.

Uganke nam služijo v prvi vrsti, da poživimo pouk. Upoštev pridejo zlasti uganke iz naroda. Seveda je tu glavno sodelovanje otrok.

Učna slika:

I. Učitelj ali učenec pove uganko, ki se napiše in ponovi. Včasih je potrebna beseda razlaga.

II. Razvijanje in rešitev.

III. Ponoviti uganko in na kratko tudi rešitev, ki se napiše poleg uganke.

Primer.

I. Povem vam uganko, dobro poslušajte, ker je precej dolga in težka:

Dva očeta, dva sinova, prinesó tri zajce z lova; vendar ima enega vsak lepo rejenega.

Ali je mogoče to? Je, toda povej, kako!

Poskušimo ponoviti. Napišimo jo na tablo, vi pa v zveske. Narekuj. Preberi! Kaj pomeni rejen? Debel. —

II. Razvijanje. Sedaj pa pride glavno. Rešiti moramo to težko uganko. (Ako se kakšen učenec javi, ga pokliče učitelj ven in učenec mu pove na uho rešitev, ki je lahko prava, ali napačna. Če je dobro rešil uganko reče učitelj: ti si jo zares pogodil, toda ne povej nobenemu, naj se le tudi drugi malo potrudijo, ti pa drži zase. Napačne odgovore pa se na glas povedo in se utrmelji napaka. V tem slučaju se spominjam na sledeče odgovore učencev: »Enega so izgubili po potu.« »Eden je ubežal obstreljen.« »Dva sta bila tako suha, da nista izdala za enega.« Take in podobne odgovore ne sme učitelj samo zanikati, temveč dokazati na podlagi besedila nepravilnost. Pri nekaterih ugankeh odgovarjajo take napačne rešitve vsem točkam razen ene, tu je treba, seveda vedno s sodelovanjem učencev odkriti, kje tiči protislovje.)

Preberi prvi dve vrsti: »Dva očeta, dva sinova prinesó tri zajce z lova! Koliko je lovcev? Štirje. — Koliko zajcev? Trije. — Drugi dve vrsti: »vendar ima enega vsak lepo rejenega.« Koliko zajcev je ustrelil vsakdo? Po enega. Koliko bi jih moralo biti? Štiri. — Koliko pa jih je v resnici? — Trije.

Zadnji vrsti: »ali je mogoče to? Je, toda povej, kako! Kaj ne, to se nam zdi nemogoče, pa vendar je mogoče, ker tako pravi knjiga, pa tudi jaz vas zagotavljam in tudi N. N., ki pozna rešitev, kaj ne? Torej poskusimo odvaliti ta težki kamen. Kaj je gotovo? — Da so tri zajci. In če je vsakdo ubil po enega, koliko oseb bi moralo biti? — Tri. — Uganka pa govori o 2 očelih in 2 sinovih. Vidite, tu tiči tista skrivnost. Ali se vam ne zdi mogoče, da so to samo 3 osebe? Tako je. Te osebe so: oče, sin, vnuk. Prva dva sta oče in sin, druga dva sama zase tudi 1 oče in 1 sin, torej imamo res 2 očeta in 2 sinova, pa le tri osebe, torej tudi 3 zajce.

III. Ponovi uganko. Povej rešitev. — Dva očeta in dva sinova so samo tri osebe, namreč: oče, sin, vnuk. Napišimo zraven rešitev.

Za primer sem vzel daljšo in težjo uganko, razume se, da je rešitev krajših in lažjih hitrejša. V tem slučaju obravnavamo večje število ugank, zlasti take, ki jih otroci sami povedo, seveda imajo pri tem veliko veselje.

Uporaba. Obravnavana berila se uporabljajo na razne načine in v razne svrhe. Pred vsem so berila podlaga za razvijanje slovnških pravil. O tem bom govoril v poznejšem poglavju. Dalje: daljši pripovedni spisi se obnove kratko, najprej ustno, nato tudi pisano. Zlasti je dobra vaja: prenos spisov v zane besede in proza. Slednjič naj omenim

B. M.:

Brez naslova.

Živimo v takem ambientu, da se ne čudimo ničemu več. Že dve leti smo doživljali z vsakim dnem, prej nepoznane vtise. Bodisi v javnem, bodisi v zasebnem življenju — za nas je postalo vse novo.

Čudili smo se v začetku in tudi zgražali, ako je bilo začudenje užaljeno. Zastali smo v svojem delu in smo strmeli. Od vseh strani se je dvignilo ogorčenje, veliko je bilo protestov in vsi so prihajali iz dna užaljenega srca. Danes se ne čudimo več, tudi ogorčenja ni več tistega; ako zopet kje naletimo na kak monstrum, skomiznemo le z rameni in zabeležimo kvečjemu grenak dovtip.

Čemu izgubljeni čas...! Hladni se poglobimo zopet vaše ter gremo svojo pot; jasno začrtano pot, ki je naša, samo naša in od nas samih razumevana.

Tako smo zabeležili naslednji slučaj!

V tem novem ambientu izhaja neka »Biblioteca scolastica di filosofia, pedagogia e didattica.«*) V tej zbirki je izšla kot pomožno sredstvo za učitelje tudi knjiga z naslovom: »Diario, compilato secondo il metodo cielicco per le scuole elementari itd.« Vsa mogoča vzgojna in učna pravila zunaj in znotraj, tako da se čudiš, kako da knjiga ne počti od tolikih pedagoških načel. Knjigo je spisal prof. Guiscardo Grammatica, priznan pesnik in pedagog. No, knjiga je lahko v splošnem dobra, mogoče celo izvrstna, o tem nočemo tu razpravljati — vsakemu svoji! Ali nekaj drugega je, kar bi vzbudilo začudenje in ogorčenje, da nista ti dve čustvi v nas že do cela otopeli.

V knjigi je namreč med učno snovjo in izdelanimi učnimi nastopi razvrščenih tudi več pesmic, vzeti iz čitank za ljudske šole, ki jih je spisal isti avtor.

Med temi pesnimi je tudi basen z naslovom »Pajek in riba«. Naj jo navedemo v originalu!

Il ragno e il pesce.

Un ragno jugoslavo, di grandezza enorme, smisurata, nero, peloso e d'una tal brutalità che ugual s'è mai data, dai monti di Balcania si protese con le zampe anteriori per un esteso tratto di paese da' suoi confini fuori. Perchè viene con tanta malagrazia a porre il pié su terra che non è tua? ... Cotesta è la Dalmazia d'un Vincitore in guerra! — Così alla bestia nera disse un pesce bianco e rosso del verde adriatico mare. — Se non ti rineresce, colui in guerra perde deve starsene zitto e remissivo, e non cercar de' guai se d'un boccone egli rimane privo che non avrà giammai! Bada che se traverso il sacro mare vuoi slender la tua tela, ciò non sarà per te senza tremare, perchè verra una vela, una vela latina ben piantata a stracciarti il lavoro, e, se non morta, tu verrai scacciata con tuo danno e disdoro. — Quel ragno per davvero meditava una larga conquista, ed al di là del mare s'allungava la grifagna vista; ma, dopo aver nicehiato un po' si prese in pace quel consiglio e, rivolte le zampe al suo paese, ritornò a domicilio.

Komentar?! — Čemu neki? Za nas je res nepotreben! — Ravno tiste dni, ko sem naleztel na to trobarvno cvetko, sem prejel naš »Novi rod«. Ko sem ga prečital, sem se domislil te pesmi in bil sem zelo zadovoljen.

*) G. B. Paravia & C. — Torino-Milano-Firenze-Roma-Napoli-Palermo.

Zlo moramo premagati z dobrim. Zavračati moramo vsako nasilje, in sicer dosledno, drugače ne pridemo daleč. Braniti se moremo in moramo. V skrajnem slučaju tudi z železom, toda ogibajmo se aktivnega in novega

IZ ORGANIZACIJE.

Občni zbor »Učiteljskega društva za Trst in okolico«. Dne 6. III. 1921. se je vršil v vrdeljski šoli ob 10½ redni občni zbor »Učiteljskega društva za Trst in okolico«. — 1. **Pozdrav predsednika.** Predsednik tov. Danev pozdravi v jedrnatih krepkih besedah navzoče in se jim zahvali, da so se odzvali povabilu. Povdarja, da tudi v tem letu ni doseglo »Učit. društvo« vsega, kar si je postavilo za cilj ob prošlem zborovanju. Vendar se je storilo, kolikor se je pač dalo storiti v danih razmerah. To naj natančneje opiše tajniško poročilo. — 2. **Tajniško poročilo.** Ker je odsoten društveni tajnik, poda poročilo njegova namestnica tovarišica Anica Čok. Tajniško poročilo navaja, kaj vse je društvo ukrenilo v korist svojih članov. Iz tega poročila tudi izvemo, da je v upravnem letu 1920. poskodelo število članov od 144 na 160. Poročilo je bilo sprejeto. — 3. **Blagajniško poročilo.** Blagajničarka tovarišica Ana Scheimer se zahvali brez izjeme vsem članom, ker so tako redno in točno plačevali mesečno članarino, tako da ni nobenega zastanka, nobenega dolga. Vse to je bilo sprejeto na znanje z velikim zadovoljstvom. Društvo ima prebitka 3621'19 L. Tov. Gruntar predlaga, naj se od tega kapitala odstopi 2000 L. na razpolago odberu, ki naj uporablja to vsoto kot podporni fond za deca družstvenikov, ki študirajo na učiteljski ali na kakih drugih srednjih šolah. Tov. K. Pahor pripomni, da imamo tudi med prostim ljudstvom večsah talentov, ki se radi pomanjkanja sredstev ne morejo razviti. Predlog se torej formulira, da naj bo ta fond namenjen v prvi vrsti otrokom družstvenih članov, a v drugi sploh dijakom učiteljskih in srednjih šol. Predlog je bil soglasno sprejet. — Tov. Paškulin predlaga, naj bi učiteljstvo prispevalo mesečno gotovo vsoto za vse potrebščine udov, za društveno knjižnico, za event. podpore obolelih itd. Društvo samo zase, ne more odločati o tem; stavilo bo pa ta predlog na prihodnjem delegacijskem zborovanju »Zveze« v Postojni. — Pregledovalec računov tov. Nande Starec izjavi, da so računi popolnoma v redu. — 4. **Volitev odbora.** Predsednik tov. Danev se odpuveduje časti; sklicuje se na to, da je preobložen z delom, a je kljub temu soglasno zopet izvoljen in veselo pozdravljen. Odbor se sestavi tako-le: Predsednik: Ivan Danev; odborniki: Karel Pahor, Jože Ribičič, France Venturini, Alojz Bukavec, Ciril Valentič, France Eržan, Dana Hvala, Tončka Čok, Gorkič, Viktorija Grgič, Frida Šček in Anica Čok. Pregledovalca računov: Nande Starec in France Cibic. — 5. **Razno.** a) Tov. Tavčar govori o napetem, mučnem razmerju, ki se je zadnji čas vgnezdilo med starejšo in mlajšo tovariše. Zdi se, kot da starejši vidijo v vsakem mlajšem revolucionarja in anarhista, a mlajši vidijo v starejših vohuna, ki preži na vsako njih besedo, na vsako gesto. To naj neha! Vsa stvar bodi jasna med nami, bodimo si le tovariši, ki podpirajo drug drugega, a polen naj si ne mečemo pod nože. Drugi del govora je imel bolj materijelno ozadje: za pošteno delo, pošteno plačilo. Mlajši učitelj pa še dolgo nima take plače, kakršno bi potreboval za svoje — gotovo ne povratno življenje. O tem se je že bavila resolucija, ki se je vzela mlajšim za tako zlo! Tudi mlajši so društveni člani, naj se torej pobriga društvo tudi zanj! Zlasti vlada velika razlika med plačo učiteljstva gornje in spodnje okolice. Čemu to? — Predsednik pove, da je bil radi tega pri asesorju, ki mu je pa odgovoril, da ne more nič za to. — Tov. Germek predlaga, naj stori odbor potrebne korake za takojšnjo ureditev plače radi razlike med prejemki tovarišev(ic) v gornji in spodnji okolici, in sicer v obliki resolucije. Ako bi to ne pomagalo, pripomni predsednik, pojde deputacija učiteljstva h komisarju in bo urgiral stvar. — b) Vrši se debata o zastarelosti zakona, da se supletom, ki zbolijo v službi, nakaže plačo le za 6 tednov in nič več. Predsednik pripomni, da je to pač zakon, katerega naše društvo gotovo ne bo izpremenilo. Tovarišica Marija Čok pripomni, da če je že zakon tako krut in nepriljuden za sedanje razmere, se moramo vsi boriti proti njemu. Predlaga nadalje, naj pa društveni člani sami izkažejo tovarštvo do prizadetih s tem, da jim od svoje plače odstopijo malo vsoto. Sprejeto. Nekoliko bo od sedaj naprej morda zavarovano učiteljstvo s pristopom v bolniško blagajno, kar se je na nekaterih šolah že udejavljalo. — Ker ni bilo drugih predlogov in ker je bil s tem izčrpan dnevni red, zaključil predsednik lepo uspešno zborovanje.

O napredku, razvoju in prosveti. — Če se hočemo v resnici spopolnjevati in napredovati se ne smemo ogibati dela, s katerim se v resnici pripomore k napredku, ne smemo se držati lažiapostolov prosvete ampak to delati, kar je v resnici dobro. Pravi cilj pa mora najti le veda. Kdor plove brez cilja v svetovni reki, je izgubljen, ta služi le drugim za stroj; zato se moramo zgodaj vprašati: ali imamo pravi cilj, pravi ideal; brez pravega cilja, brez pravega ideala je nemogoč napredek. Kake ideale torej imamo?

Naše rodoljubje mora biti naprednost, narodnost nam mora biti človekoljubnost.

Etika ne zahteva samo, da bodi učitelj dober, ampak tudi, da se mu da, kar mu gre.

Ne priznavam idealizma, ki pozablja na kruh.

T. G. Masaryk.

ŠOLSKE VESTI.

Okrajna učiteljska konferenca za Trst in okolico se bo vršila na 2. aprila t. l.

Drugo berilo (predelano) je izšlo.

Matura na tolminskem učiteljski, ki se je vršila te dni se je udeležilo krog 30 kandidatov in kandidatinj. Sedem jih je pri izpitu padlo, sedem jih ima ponovljajni izpit čez vsa snov, drugi so izdelali.

Prireditve tolminskih učiteljskih. V pretekli mesecu smo čitali v dnevnem časopisu o neki prireditvi v goriskem liceju »Dante Alighieris«, pri kateri so sodelovali tudi gojenci slovenskega učiteljskega v Tolminu. Nastopili so z dvema točkama, in sicer so peli Nedvedov zbor »Veseli pastir« in Sattnerjevo »Po zimi iz šole«. Poleg tega so dijaki nastopili tudi v italijanski opereti(?) »In Riviera«, v delu nekega E. Trelianija. Ne vemo, kaj naj pripomnimo k takemu načinu vzgojevanja naše krvi. Da trapijo naše deca z opereto, to se pravi: z banalnostjo najhujše sorte, je greh, mimo katerega ne more naša zdrava pamet. Pri vsem tem vzgojnem delu je jasen namen, naše dijake polagoma odtujiti narodu, za katerega bi morali prav za prav delati v svoji zreli dobi. Tojaži nas zavest, da je naš dijak že toliko zrel in taksoden, da se bo mogel v zdravem ozračju slovenske domovine očistiti vseh vplivov teh novodobnih vzgojiteljev našega naraščanja. In za to očiščenje hočemo poskrbeti tudi mi sami!

† Učitelj Jakov Stergar. Dne 16. febrara o. g. umro je u svome rodnome mestu Kanfanaru u najlepšim godinama mladi učitelj Jakov Stergar.

Pokojni je učitelj Stergar svršio učiteljske nauke godine 1916., ali je morao u vojničku službu, gde je i ostao do svibnja godine 1917. Tada je bio namešten učiteljem u svome rodnom mestu. Tu je vršio svoju prvu učiteljsku službu na potpuno zadovoljstvo i dečice i roditelja i školskih oblasti do novembra 1918., kad je došla okupacija i za nj počeo teški križni put. Morao je ostaviti školu i svoju milu i dragu dečicu. Gotovo godinu je dana bio bez službe i plate. Meseca novembra 1919. uspelo mu dobiti učiteljsko mesto u Sv. Križu-Srdočima, a meseca oktobra 1920. prestupio je na dečačku pučku školu u Kastvu.

Trpio je više godina bolesti noge, dok ga nije teška bolest — nemila sušica — tako mlada spremila u hladni grob. Kako je ljubio školu, najbolje svedoči to, što je ustajao o službi dok je samo mogao. Jedva prvih je dana meseca januara o. g. zatražio i dobio tromesečni dopust i pošao da u krugu obitelji svoje starice majke udove i svoje braće traži leka ljutoj boljetici, kojoj je tako mlad — jedva u 24. godini — podlegao i zamenio ovu suznu dolinu drugim boljim životom, gde sada pred prestolom Previšnjega moli za svoj tužni narod, koji je tako žarko ljubio.

Tebi, dragi Jakove, žele Tvoji drugovi i družice Tvoje da Ti bude laka rodna gruda, a Tvojoj ucviljenoj majci i rastuženoj braći izrazuju iskreno saučešće.

V Šmarjah na Vipavskem je umrla v prvih dneh t. m. gospa Ivana Poljšak, mati naših tovarišev Alberta, učitelja v Pliskovici in Vekoslava, ki je dodeljen za učitelja risanja na meščanski šoli v Celju. — Blagopokojna je bila vzor slovenske žene, kar je pričala velika udeležba pri pogrebu. Preostanim, posebno našima tovarišema, naše najiskreneje sožalje!

Razne vesti.

Ljubljanska univerza. V zimskem semestru je bilo na ljubljanski univerzi vpisanih 1068 slušateljev (filoz. fakult.: 174, pravna: 381, med.: 98, tehniška: 318, teol.: 97.) Izrednih slušateljev je bilo 43, ženskih slušateljev pa 30 rednih in 13 izrednih. Rednih slušateljev je bilo na filoz. fakulteti 12, na medicinski 10, na pravni 5 in na tehniški 3. — Rektor za tekoče leto je prof. dr. Rihard Zupančič, prorektor prof. dr. Josip Plemelj.

Preuredba univerz v Jugoslaviji. V Belgradu se je sestala komisija jugoslovenskih vseučiliških profesorjev za preuredbo vseučilišč in za izenačenje vseučiliškega zakona. — Sestavil se je načrt enotnega vseučiliškega zakona. Vse visoke šole bodo kot fakultete pridružene vseučilišču. Ljubljansko vseučilišče bo ohranilo 5 fakultet, zagrebško 7 in belgrajsko 6. Bogoslovni fakulteti se je priznal vseučiliški značaj. Pravoslavna bogoslovna fakulteta v Belgradu, katoliški bogoslovni fakulteti v Zagrebu in Ljubljani ostanejo. — Istovrstne fakultete bodo volile skupne svete, ki bodo zaporedno imeli seje v vseučiliških mestih ter urejevali enotni učni in izpitni red. Vrhovna edinstvena oblast bo rektorsko veče, zbor vseh rektorjev in prorektorjev. Pravna fakulteta v Subotici in filozofska v Skoplju sta sestavni del belgrajske univerze in nista samostojni glede volitve profesorjev.

Višja pedagoška šola v Beogradu. Na višjo ped. šolo v Beogradu je bil imenovan za rektorja dr. Vojislav Bakić, vseučiliški prof. v pok.

Imenovanje. Prof. Matej Pirc v Mariboru je imenovan za ravnatelja mariborskega učiteljskega.

Odlikovan profesor. Ravnatelj ljubljanske realne gimnazije dr. Stanko Bevk, bivši ravnatelj idrijske realke, je odlikovan z redom sv. Save IV. razr.

Socijalna šola v Zagrebu. V Zagrebu bodo ustanovili socijalno šolo, v kateri se bo gojil teoretični in praktični pouk za osebe, ki se nameravajo posvetiti socijalnemu skrbstvu.

Za novo gimnazijsko poslopje v Podgorici. Ameriški Rdeči križ se je odločil darovati 200.000 frankov za zgradbo nove srednje šole v Podgorici (Črnagora). S tem darom se bo moglo nadaljevati delo zgradbe. Ta denar prispeva ameriška mladina. V novi šoli se bo vzdala spominska plošča v spomin na darežljivost ameriške dece.

Književnost in umetnost

»Mladika«. Izšla je 4. številka, s sledečo vsebino: 1. Dr. Fr. Detela: »Vampir«. — 2. J. Jovanović-Al Gradnik: »Trije hajduki«. — 3. France Bevk: »Slavje«. — 4. Janko Samec: »Večerna«. — 5. Alfonse Daudet — Jože Rupnik: »Arleška«. — 6. Janko Samec: »Demovini«. — 7. Josip Ribičič: »Metarmozza«. — 8. ***: »Josip Juraj Strossmayer«. — 9. Venceslav Belé: »Detinsko blagovestje«. — 10. Za naše malčke. — 11. Iz naše književnosti. — 12. To in ono.

Niccolo Machiavelli: »Vladar«. Prevel in uvod napisal Abditus. — Založila »Zvezna tiskarna« v Ljubljani. — Za nas je ta knjiga posebno zanimiva.

Maksim Gorki: »Spomini na Tolstoja«. Ti spomini, ki so izšli v Monakovem, osvetlijo z novo lučjo za tega ali onega še vedno zagonetno Tolstojevo osebnost.

»Naša deca«. Tako se imenuje srbo-hrvaški mladinski list, ki izhaja v Belgradu, v latinici in v cirilici. Izhaja enkrat na mesec v lepih barvanih slikah in stane številka 1 dinar. Urejuje ga Jelena Zrnčić.

»Il primato artistico italiano« je posvetil svojo dvojno številko (oktober, december 1920.) novo pridobljenim krajem.

»Dom in svet«. V tem letu bo izhajal D i S samo štirikrat po tri številke v enem zvezku. Urednik ostane dr. France Stelé. — List bo prinesel Lovrenčičevega »Trenatarskega študenta«, ki ga je ilustriral Fr. Kralj, v celoti. Poleg tega bo prinašal Pregeljevo štiridejanko »Azazel«. — D i S stane celoletno 120 K.

»Srpski književni glasnik«. Ta list je začel po 6 letih zopet izhajati v Belgradu. To je najuglednejša srbska revija.

»Njiva«. Pod tem naslovom je začela izhajati v Ljubljani revija za gospodarstvo, politiko, prosveto in javno življenje. — Urednik: dr. Vl. Knaflič.

»Spomini na Böcklina«. V Lipskem so izšli »Spomini na Böcklina«, spisani od raznih mož, ki so bili v tesnem stiku s tem slikarjem.

M. Gregorič-Stepančič: »Otroški oder«. Igrice za mladino. Drugi predelani natis. — Izdala, založila in natisnila »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. — Stane broš. 19'20 K. — Ponatis je popravljen in predelan ter vsebuje nekaj novih del. Nova je tudi pesem malega »Begunčka«. Kakor čujemo, namerava pisateljica izdati še eno zbirko otroškega odra za višjo stopnjo.

France Bevk: »Pastirčki ob kresu in plesu«. V Ljubljani 1920. — Izdala in založila »Slovska zveza«. Natisal Fr. Kralj.

Naše časopise v Primorju. Danes izhajajo v slovenskem Primorju ti-le časopisi: 1. **Strokovni listi:** 1. »Učiteljski list«. Leto: II. Izhaja dvakrat na mesec. (»Zveza slovenskih učiteljskih društev« v Trstu.) 2. »Pravni vestnik«. Leto: I. Izhaja enkrat na mesec. (Podružnica društva »Pravnik« v Trstu.) 3. »Zbornik svečnikov sv. Pavla«. Leto: I. Izhaja enkrat na mesec (»Zbor svečnikov sv. Pavla« v Trstu.) — II. **Leposloven list:** »Mladika«. Leto: II. Izhaja dvakrat na mesec. (»Katoliško tiskovno društvo« v Gorici.) — III. **Mladinski list:** »Novi rod«. Leto: I. (»Zveza slovenskih učiteljskih društev« v Trstu.) IV. **Ženski list:** »Jadranka«. Leto: I. Izhaja enkrat na mesec (Konsorcij). — V. **Politični listi:** 1. »Edinost«. Leto: XLVI. Izhaja — izvzemši ponedeljek — vsak dan. (Konsorcij). 2. »Goriška straža«. Leto: III. Izhaja enkrat nat eden. (Konsorcij). 3. »Pučki prijatelj«. Leto: XXII. Izhaja enkrat na teden (»Tiskovno društvo« v Pazinu.) — Sestavil E.

Jožef Stritar. Dne 6. t. m. je obhajal na Dunaju v največji bedi 85letnico svojega življenja slovenski pesnik, pisatelj, estetik in kritik Jožef Stritar, prof. v pok. Ob tej priliki so se ga v Sloveniji spomnili z dolgimi članki. Dež. vlada za Slovenijo pa mu je sklenila dati častno darilo v vrednosti 10.000 jgsl. K. Poleg tega bo naprosila ministarstvo za prosveto, da mu da dosmrtno častno pokojnino.

Milan Skrbinšek. Dne 12. febr. je praznoval režiser in dramaturg mariborskega gledališča igr. Milan Skrbinšek, bivši ravnatelj gledališča v Trstu, 10letnico svojega plodnega umetniškega delovanja.

† Nikola Petrovič. Dne 2. marca je umrl srbski pesnik in bivši črnogorski kralj Nikola Petrovič na rtu Antibo.

† Hauptmann. Umrl je v Šleziji skoraj pozabljen nemški pisatelj, pesnik in dramaturg Karel Hauptmann.

Pevsko-glasbeno društvo v Gorici priredi dva koncerta, in sicer 18. marca in 6. aprila. Pri prvem koncertu nastopita pianist Srečko Kumar in pevka Avrelija Sancin. Na vzporedi so: Bach, Beethoven, Chopin, Novák, Lajovic, Kogoj in Grbec. — Pri drugem koncertu nastopi pevsko društvo. Kumar zaigra ob tej priliki Rapsodijo prof. V. Mirka.

Listnica uredništva.

J. R. v Idriji: Hvala! Pošljite hitro nadaljevanje, da lahko začnemo priobčevati s prihodnjo številko. — Naprošenih knjig nismo dobili, pač pa imajo: Bloch »Sexualleben unserer Zeit« in Heining »Geschlecht und Charakter«.

Da ne bude »Naša nada«, što će doskora izaći preveč teretila blagajnu naše učiteljske »Zveze«, molimo sve naše učitelje i učiteljice, da joj izvole sakupiti što više stalnih pretplatnika u kruga naše mladeži, te inteligencije i seljaštva. Uznastojmo, da se osovimo na svoje vlastite nože time, da to naše dete hrane i uzdržavaju samo oni, kojima je namenjena. Prikupljenu pretplatu pošlat će upravi lista naknadno. — Na ravnjanje sviju dodajemo, da 1000 primeraka lista stajalo bi oblo 2000 L, jedan broj dakle oko 2 L.